

ABSTRACT BOOK

**ALL UKRAINIAN SCIENTIFIC AND
PRACTICAL ABSENTEE CONFERENCE
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION
“POLTAVA’S DAYS OF PUBLIC HEALTH”
MAY 28, 2021, POLTAVA, UKRAINA**

DOI: 10.36740/WLek202106144

TREAT OR DO NOT TREAT THE INITIAL FORMS OF FLUOROSIS

Lyudmila I. Amosova, Lyudmila F. Kaskova, Yulia I. Soloshenko, Oksana S. Pavlenkova

POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: Some authors argue that there is no point in treating the initial forms of dental fluorosis, since they disappear on their own over time. However, there are currently no studies to confirm or refute this statement. To study the changes that occur with untreated . of the enamel, we conducted a study of 80 maxillary incisors with manifestations of the initial forms of fluorosis in children from Poltava.

The aim: To study the dynamics of enamel changes arising from untreated initial fluorotic lesions of enamel in children.

Materials and methods: Evaluation of the manifestations of dental fluorosis was carried out according to the Dean criteria, as recommended by WHO experts. Determination of the area of chalk spots was carried out by our proposed method. At the same time, the initial ones were considered to be very mild forms of fluorosis, when chalk changes in enamel occupied less than 25% of the tooth surface, and light ones - with damage from 25% to 50% of the tooth surface. The criterion for improving the condition of the affected enamel was the disappearance or reduction in the size of chalk spots. The criterion for deterioration was considered to be an increase in the size of the enamel affected by fluorosis, the appearance of new chalky spots, pigmentation or erosion. When the process was stabilized, the size of the fluorotic spots, their color and the integrity of the enamel did not change.

Results: We have been monitoring the dynamics of untreated fluorotic lesions for two years. During the first year of observation, no improvement in the condition of the enamel affected by fluorosis was not registered in any tooth. Stabilization was found in $45.0 \pm 5.6\%$ of the teeth, among which very light fluorosis was previously diagnosed in $30.0 \pm 5.1\%$ of the teeth, light - in $15.0 \pm 3.9\%$ of the teeth. Stability of the state of enamel affected by fluorosis was diagnosed in $55.0 \pm 5.6\%$ of the teeth. Of these, $20.0 \pm 4.5\%$ initially had manifestations of very light fluorosis, and $35.0 \pm 5.3\%$ - light. Deterioration was manifested not only by an increase in the size of fluorosis spots in $20.0 \pm 4.5\%$ of the teeth, but also by the appearance of new chalk spots in $10.0 \pm 3.4\%$ of them, pigmentation in $10.0 \pm 3.4\%$, and in $15.0 \pm 3.9\%$ - even destructive changes in the enamel surface. During the second year of observation, improvement in the state of fluorosis lesions was also not diagnosed in any of the teeth. Stabilization of fluorosis, in comparison with the data of the first year, significantly decreased ($p < 0.001$) and was found only in $18.8 \pm 4.4\%$ of the teeth. Deterioration of the state of the enamel affected by fluorosis was registered already in $81.3 \pm 4.4\%$ of the teeth, which is 1.48 more than in the first year of observation ($p < 0.001$). At the same time, the occurrence of new chalk spots was diagnosed in $17.5 \pm 4.3\%$, pigmentation - in $21.3 \pm 4.6\%$, and destructive changes - in $27.5 \pm 4.9\%$ of the teeth relative to the initial data.

Conclusion: Thus, with age in children, the initial forms of fluorosis disappear not because they «self-heal», but because they are transformed into more severe forms, which dictates the need for secondary prevention of fluorosis as early as possible after teething.

KEY WORDS: Chalk changes, fluorotic lesions, destructive changes, enamel.

MORTALITY OF THE UKRAINIAN POPULATION FROM ROAD TRAFFIC ACCIDENTS AS A PROBLEM OF PUBLIC HEALTH

Inna V. Bielikova, Anastasiia O. Dryha

POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: According to the WHO global report on road safety, more than 1.2 million people worldwide die each year from road traffic accidents (RTA), and another 20-50 million are injured. Studies indicate that over 90% of deaths due to RTA worldwide occur in low- and middle-income countries, even though there are less than half of all vehicles in the world. Almost half of worldwide RTA deaths are among pedestrians, cyclists, and motorcyclists. RTA injuries are the leading cause of death among people aged 5-29 years.

The aim: To conduct an analysis of population mortality from RTA and to identify ways of behavioural correction in population as one of the problems of the public health system in Ukraine.

Materials and methods: The materials of the study were data from Patrol Police of Ukraine. Methods of descriptive epidemiology and statistical methods (time series analysis) were used to achieve the stated aim.

Results: According to the data of the Patrol Police of Ukraine, there were 168107 RTA in 2020 (in 2019 – 160675, which indicates 4.6% growth), including accidents with victims 26140 (in 2019 – 26052, which indicates 0.3% growth) where 3541 people died (in 2019 – 3454, which indicates 2.5% growth).

The total number of RTA caused by pedestrians is declining in Ukraine. Thus, in 2020 there were 705 cases (in 2019 – 776, which is -9.7%). At the same time, the number of deaths resulted from such RTA is increasing: in 2020 – 117 (in 2019 – 107, which is +9.3%). There is a marked concern for an amount of RTA involving children. During 2020 there were 3574 traffic accidents where 168 children under the age of 18 died. It's important to highlight that the amount of RTA where children were involved, considerably decreased in 2020 compared to 2019 (-8.4%), while the number of child fatalities increased by 2.4%.

The most common causes of accidents caused by drivers are illegal driving manoeuvres – 22%; excess speed – 34%; not maintaining the driving safety distance – 8%; violation of the rules on crossroads – 8%; drunk driving – 3.23%; wrong-way driving – 1.35%; violation of the rules while driving across a pedestrian crossing – 6%.

In order to reduce the amount of RTA in Ukraine, several legal documents were adopted, including approval of a Strategy to improve road safety in Ukraine until 2024. The Strategy aims to reduce mortality rates from RTA at least by 30% until 2024, to decrease the severity of the consequences from RTA for traffic participants, to diminish social and economic losses from road traffic injuries, and to introduce an effective system of road safety management for life and health protection of the population.

Conclusions: One of the main tasks of the public health system is formation of safe behaviour in traffic participants, which includes: social campaigns launching to inform the public about the risks on the roads and the need to follow traffic rules (outdoor advertisements, commercials on television and social networks, etc); researches on the commitment of traffic participants to the traffic rules and the need to comply with them; creation of playgrounds for conducting classes on road safety; explanatory work on children's road traffic injuries prevention in a preschool educational establishment, other educational institutions; popularization of the safe driving rules among the population (use of seat belts, child seats, ban on drunk driving, telephone conversations, etc.); compulsory inclusion of road safety issues to the educational programs of pedagogical staff, etc.

KEY WORDS: public health, mortality, road traffic accidents.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ ПЕРВИННОЇ ІНВАЛІДНОСТІ СЕРЕД УЧАСНИКІВ АТО/ООС В 2014-2020 РР

Ірина А. Голованова, Олександр Д. Гавловський, Наталія О. Ляхова, Інна В. Белікова, Галина В. Калатур
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ПОЛТАВА, УКРАЇНА

ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF PRIMARY DISABILITY INDICATORS AMONG ATO / OOS PARTICIPANTS IN 2014-2020

Iryna A. Holovanova, Alexander D. Gavlovsky, Natalia O. Lyakhova, Inna V. Belikova, Galina V. Kalatur
POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Вступ: Військові дії на сході України, спочатку як Антитерористична операція (АТО), а з 2018 року – Операція об'єднаних сил (ООС), призвели до змін у житті всієї країни й появи нових категорій громадян, які стали особами з інвалідністю, зокрема й через вогнепальні та осколкові поранення. Наслідки участі у військових діях – це також наявність бойових травм, розвиток психологічних та соціальних порушень, які зазвичай мають довготривалий пролонгований характер та потребують проведення різнопланових реабілітаційних заходів. Оперативне збирання статистичної інформації дає змогу чітко контролювати стан та динаміку інвалідності даної категорії громадян, як у масштабах усієї країни, так і на окремих її територіях.

Мета: дослідити динаміку показників первинної інвалідності серед учасників АТО/ООС в 2014-2020 рр.

Матеріали і методи: Аналіз статистичних даних ДУ «УД НДІ медико-соціальних проблем інвалідності МОЗ України» за 2014-2020 рр. Методи: контент-аналіз, системного підходу та аналізу.

Результати: Згідно з отриманою статистичною інформацією, упродовж 2014–2020 років, тобто усього часу проведення АТО/ООС, в Україні медико-соціальними експертними комісіями було первинно оглянуто 31 334 її учасники. З них більше половини (63,3 %), а саме 19 846 визнано особами з інвалідністю. Серед уперше визнаних особами з інвалідністю найчастіше встановлювалась ІІІ група (70,2 %, 13 925 осіб) інвалідності. ІІІ групу встановлювали у 27,3 % випадків (5416 осіб), І встановлено 505 особам, що становило 2,5 % випадків. У 32,3 % випадків (10 116) встановлено тільки відсотки втрати професійної працездатності. Усі визнані особами з інвалідністю комбатанти потребували забезпечення виробами медичного призначення. Аналіз засвідчив, що до 2017 року, незважаючи на загальні тенденції до зниження загального рівня первинної інвалідності в Україні, спостерігалася чітка тенденція до зростання первинної інвалідності серед учасників АТО з 214 осіб у 2014 році до 2347 осіб у 2015-му та 3216 осіб у 2016 році. У 2017 році первинна інвалідність учасників АТО досягла загальнодержавних тенденцій і знизилась до 2861 особи. А у 2018 році цей показник зріс на фоні загальної тенденції до зростання первинної інвалідності в країні й склав уже 3805 осіб. У 2019 році, незважаючи на зниження загального рівня первинної інвалідності в країні, первинна інвалідність серед учасників АТО/ООС продовжувала зростати, досягнувши свого найвищого рівня за усі роки проведення АТО/ООС – 4157 осіб. Дане явище можна пояснити не тільки рівнем бойових травм у комбатантів, але й значним зростанням соматичної патології у даного контингенту, пов'язаної із захистом Батьківщини. У 2020 році уперше за останні 3 роки зафіксовано зниження рівня первинної інвалідності серед учасників ООС до 3246 осіб, що на 911 осіб менше, порівняно з минулим роком, і відповідає загальнодержавним тенденціям щодо зниження як кількості первинно оглянутих на МСЕК, так і загальної кількості первинно визнаних особами з інвалідністю, зумовленого, насамперед пандемією COVID-19.

Встановлення інвалідності було зумовлено як стійкими функціональними порушеннями постраждалих, які потребували насамперед медичної реабілітації, так і незворотними порушеннями – анатомічними дефектами, яким рекомендували соціальну, побутову та професійну реабілітацію. Серед травматичних уражень, які в минулі роки, переважають ураження головного мозку, травматичні ураження нижніх та верхніх кінцівок. Серед оглянутих учасників АТО/ООС найбільше потребували

послуг з медичної реабілітації, включаючи відновне лікування, реконструктивну хірургію та ортезування.

Висновки: Інтеграція осіб з інвалідністю – учасників АТО/ООС у суспільство потребує забезпечення їх реабілітаційними заходами, а саме медичною, психолого-педагогічною, фізичною, професійною, трудовою, соціально-побутовою реабілітацією, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації. Незважаючи на деяке зменшення кількості оглянутих у МСЕК у 2020 році учасників ООС та подальше зниження кількості первинно визнаних особами з інвалідністю, пріоритетними напрямками, як державної соціальної політики взагалі, так і діяльності служби медико-соціальної експертизи зокрема, на сучасному етапі реформування галузі охорони здоров'я України повинні бути комплексна реабілітація та соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок військової травми, учасників антитерористичної операції/операції об'єднаних сил і формування оптимальної системи реабілітації та соціальної інтеграції даного контингенту осіб.

Ключові слова: АТО/ООС, первинна інвалідність.

KEY WORDS: anti-terrorist operation / environmental protection, primary disability.

ANALYSIS OF PROFESSIONAL VOICE DISORDERS IN TEACHERS

Iryna A. Holovanova, Tatyana V. Pluzhnikova, Inna V. Bielikova, Natalia O. Lyakhova, Oksana I. Krasnova, Maria M. Bezborodko

POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: The human voice, human language is the result of a complex mechanism of interaction of various organs and systems. Almost all major physiological systems of the body are involved in the implementation of phonation. They are combined to achieve a result by the central nervous system. Nowadays, an increasing number of professions are gaining a direct or indirect connection with the voice or speech function. The professional activity of teachers and lecturers of higher educational institutions requires significant energy expenditure and nervous and muscular tension. Voice load significantly affects the condition of the vocal apparatus. Diseases of the vocal apparatus reduce the ability to work in almost all healthy people. There are a number of requirements for people who use voice in their professional activities. Preliminary assessment of suitability for such work is undoubtedly appropriate in the framework of measures for professional selection and career guidance.

The aim: to investigate the causes of voice disorders in teachers and ways to prevent them.

Materials and methods: 26 bibliographic sources devoted to professional voice disorders in representatives of language professions were analyzed. Methods: bibliosemantic, systems approach and analysis.

Results: Voice disturbance occurs in the most able-bodied age - from 25 to 55 years. In the process of professional activity there are two main «critical» periods. The first is when adapting to the voice load. It coincides with the first three years of professional work, and the second period coincides with the last years of work. At this time, people with a voice profession have problems with the voice.

Observing the representatives of language professions, namely the teaching staff of higher education institutions, it was found that about 73 % of respondents note that the cause of voice disorders is voice fatigue at the end of the school year. The impact of various infectious diseases of the upper respiratory tract in the autumn-winter period was noted by 22 % of respondents and 17 % of the causes of voice disorders indicated emotional overload. Uncertainty and fear of the audience during the speeches, as the cause of voice violations, identified 15 % of respondents. About 10-12 % of educators have obvious vocal disorders and need the help of a phoniatician. About 61 % of educators can not cope with their voice load and are at «risk» of voice disorders. Therefore, it is very important to be able to distribute the voice load to the educator in the process of his activity. During their professional activities, teachers are forced to speak longer than usual for many years in a row. They speak louder than usual and in front of a large audience (more than 30 people), where everyone present is a potential source of noise, in different acoustic conditions.

Conclusions: The possibility of professional use of the vocal apparatus depends on maintaining these bodies in a satisfactory condition. To prevent voice disorders, teachers and professors of higher education should carefully follow the regime and hygiene of the voice, apply only the right voting skills, avoid being in large crowds (prevention of respiratory infections), if possible to limit voice load in the open. Chronic and acute diseases can lead to voice disorders, sometimes - quite pronounced. The purpose of prevention of professional voice disorders is early diagnosis of diseases of the larynx, in connection with which persons of language professions should be under the constant dispensary supervision of a phoniatician and follow his recommendations.

KEY WORDS: voice disorders, teachers, professional disorders.

АНАЛІЗ РІВНІВ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ДИФТЕРІЮ ТА ЛЕТАЛЬНОСТІ СЕРЕД ЩЕПЛЕНОГО ТА НЕЩЕПЛЕНОГО ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ЕПІДЕМІЇ 1992-2002 РР

Лілія Я. Кушнір, Руслана В. Кушнір, Наталія О. Ляхова, Тетяна В. Плужнікова, Оксана І. Краснова
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ПОЛТАВА, УКРАЇНА

ANALYSIS OF DIPHTHERIA AND MORTALITY LEVELS AMONG VACCINATED AND UNVACCINATED ADULT POPULATION OF UKRAINE DURING THE 1992-2002 EPIDEMIC

Lilia J. Kushnir, Ruslana V. Kushnir, Natalia O. Lyakhova, Tatiana V. Pluzhnikova, Oksana I. Krasnova
POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Вступ: Згідно даних експертів ВООЗ, для досягнення епідемічного благополуччя відносно дифтерії, не менше 75% дорослих повинні мати захисний рівень протидифтерійних антитіл. В 1991 р. на фоні здійснення планової імунізації населення в Україні виникла епідемія дифтерії, причиною початку якої серед дорослих вважається низький рівень колективного імунітету, пов'язаний з відсутністю планової ревакцинації дорослого населення. З початком епідемії розпочалася масова імунізація дорослих, проте проведені щеплення не змогли забезпечити достатнього рівня імунітету. Згідно офіційних даних МОЗ, в Україні серед померлих від дифтерії в 1998 р. щеплені особи становили 80%.

Мета: Порівняти рівні захворюваності на дифтерію серед щепленого та нещепленого дорослого населення в період епідемії 1992-2002 рр., дослідити вплив щеплення на перебіг захворювання та летальність, оцінити якість вакцинації.

Матеріали та методи: Використані дані статистичного відділу МОЗ України за 1992-2002 рр. Методи: епідеміологічний, контент-аналіз, системного аналізу та системного підходу.

Результати: Причиною початку епідемії дифтерії 1992-2002 років вважається низький рівень колективного імунітету, який пов'язаний з недостатністю планової ревакцинації дорослого населення (1991 – 59.5%), при необхідності досягнення епідемічного благополуччя не менше 75%. Проведення масової імунізації населення почалось в 1994 р., і на початок 1997 р. 26,4 млн. осіб (88,6% дорослого населення) одержали триразове щеплення адсорбованим дифтерійно-правцевим анатоксином зі зменшеним вмістом антигенів (АДП-М). Проте, вакцинація дорослих проводилась без урахування початкового рівня антитоксичного імунітету, інтервали між щепленнями не завжди дотримувались, антигенне навантаження вакцин не враховувалось, що вплинуло на якість імунізації.

За період епідемії значно змінився показник щеплених серед хворих: на етапі підйому рівнів захворюваності з $3,02\%_{0000}$ (1992) до $5,77\%_{0000}$ (1994) цей показник склав $46,3 \pm 1,26 - 50,0 \pm 0,90\%$. В 1995 р. при МАХ рівні захворюваності $10,30\%_{0000}$ частка щеплених серед хворих зростає до $59,03 \pm 0,67\%$.

В 1996-1998 рр. на етапі зниження показників захворюваності продовжувалося зростання частки щеплених серед хворих до $69,9 \pm 1,24\% - 75,0 \pm 1,17\%$. В 1999-2002 рр. настав період стабілізації показників до $0,39 - 0,74\%_{0000}$, а питома вага щеплених серед хворих стала найвищою - $80,05 \pm 2,07 - 85,79 \pm 2,53\%$.

Статистично підтверджено позитивний вплив щеплень на клінічний перебіг хвороби (співвідношення важких та легких форм). Кількість легких форм в 1994-2001 рр. перевищувала кількість тяжких в 8 разів. В цей же час на показник смертності щеплення вплинуло незначно: нещеплені $4,35 \pm 0,52\%$ в 1992 р., $3,69 \pm 1,19\%$ в 2002 р., щеплені $3,18 \pm 0,65\%$ в 1992 р., $1,23 \pm 0,38\%$ в 2002 р.

Висновки: Встановлено, що епідемія дифтерії в Україні в 1992-2002 рр. розвивалась в умовах високих показників щепленості населення, що суттєво відрізняє цю епідемію від попередніх. Високий рівень захворюваності серед щеплених, велика кількість вакцинованих серед померлих свідчить про недостатню якість та ефективність імунізації дорослих, що виконувалась в період епідемії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Дифтерія, епідемія, імунізація населення.

KEY WORDS: Diphtheria, epidemic, immunization of the population.

APPLICATION OF THE ANTISEPTIC "TROKLOSENE" IN THE COMPLEX TREATMENT OF PATIENTS WITH CHRONIC GENERALIZED PERIODONTITIS

Liliia I. Lyashenko, Larysa M. Lobach, Zoriana Yu. Nazarenko, Irina M. Tkachenko, Olena V. Khmil, Natalya M. Braikko
POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: Generalized periodontitis (GP) is an urgent medical and social problem. Its importance is determined by the fact that the number of people with GP is steadily increasing and this pathology loses its age restrictions. The vast majority of drugs used in periodontics are means of etiotropic or symptomatic therapy. It is believed that the basic principle of complex therapy of GP is the use of targeted antimicrobial therapy. But in some cases it is advisable to use antiseptics in combination with immunocorrelators.

The aim: Study of the effect of antiseptic, which includes: 10 mg of latent chlorine extracted from troclozen sodium on an effervescent basis, on pathogenic microorganisms and the effectiveness of comprehensive treatment of patients with chronic generalized periodontitis II and III severity.

Materials and methods: We examined 29 patients aged 45 to 55 years, who were diagnosed with CGP of II and III degree of severity. All patients noted manifestations of the disease for 3-15 years. The scheme of complex treatment of CGP of II and III degree of severity included the drug in the form of pills containing latent free chlorine extracted from troclozen sodium on an effervescent basis. Patients were divided into 2 groups. Patients of the first experimental group by simple randomization were divided into two subgroups depending on the treatment with the additional use of the drug, which includes this drug (group 2, n = 17) and without it (group 3, n = 12). The dental status of 7 practically healthy people of the same age who made up the control group was also determined.

Patients of all groups used clinical and laboratory research methods. To assess the condition of periodontal tissues, color, configuration, edema, pain, bleeding gums were determined, and the depth of the gingival sulcus was checked. The presence of dental layers was taken into account. Hygiene indices according to Green-Vermilion, PMA index in Parma modification and species specificity of microflora were determined as additional research methods. Studies of the biocenosis of the oral cavity were performed by multiplex polymerase chain reaction.

Patients of the 2nd and 3rd subgroups received standard basic therapy, which included professional oral hygiene, local anti-inflammatory therapy. Patients of the 2nd group, in addition to standard basic therapy, were prescribed pills that contain latent free chlorine on an effervescent basis. The effectiveness of the treatment was judged on the basis of objective periodontal indices and laboratory parameters. A comprehensive examination of patients was performed before and after completion of treatment.

Results: As shown by the results of laboratory tests, in patients of the 2nd and 3rd experimental groups after treatment, the total bacterial mass decreased significantly from 6.074 ± 0.8 to 5.41 ± 0.8 ($p = 0.044$). Such a significant decrease was due to *Enterobacterium* spp., which after treatment decreased to 2.8 ± 0.3 ($p = 0.048$) and *Gardnerella vaginalis* / *Prevotella bivia* / *Porphyromonas* spp. to -3.3 ± 0.4 ($p = 0.044$). That is, with the additional use of this drug, in contrast to traditional care, there was a change in the bacterial ratio of microorganisms, which affected a significant reduction in total bacterial mass. Also in patients of the 2nd and 3rd experimental groups the following indicators were noted: the PMA index was $17.1 \pm 1.4\%$ and $17.9 \pm 1.2\%$, respectively, which indicates a decrease in inflammatory phenomena in more than 2.6 times compared to pre-treatment. The Green Vermilion index is 1.3 ± 0.3 and 1.6 ± 0.3 , respectively. The bleeding index was 0.3 ± 0.1 points for patients of group 2 and 0.6 ± 0.3 points for patients of group 3. Pathological mobility of teeth decreased to the first degree. The hygienic condition of the oral cavity was characterized as satisfactory.

The effectiveness of treatment of patients in the experimental groups was also evaluated, taking into account the number of visits required to achieve a positive clinical result. In patients of the 2nd experimental group after the 5th, and in the 3rd group after the 7th visit there were signs of clinical remission.

Conclusion: Analyzing the obtained results, it can be noted that changes in the clinical status are correlated with laboratory data, in particular with the total bacterial mass and species species of pathogenic microflora of periodontal pockets. We recommend the use of this drug in patients with CGP of II and III severity with simultaneous removal of supra- and sub-gingival dental deposits.

KEY WORDS: The drug "Troklolene", chronic generalized periodontitis, periodontal index.

FACTORS INFLUENCING THE PSYCHO-EMOTIONAL STATE OF CAREGIVERS IN PATIENTS WITH DEMENTIA DURING A CORONAVIRUS PANDEMIC

Olga V. Orlova, Lilia V. Zhyvotovska, Yuriy O. Fisun, Oleksiy A. Kazakov

POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: Any large-scale outbreak of a dangerous infection has a negative impact on people and society. Acute coronavirus respiratory syndrome quickly caused a pandemic. Active quarantine measures and social distancing in public places have been developed to slow the spread. Social constraints have significantly affected the organization of the outpatient service, which in turn has caused significant difficulties for carers. Widespread "infodemia" provoked socio-psychological reactions, such as tension, anxiety and fear, loss of landmarks and plans for the future.

The aim: to investigate the factors that affect the level of stress resistance of people caring for patients with dementia.

Materials and methods: a comprehensive clinical-psychopathological, socio-demographic and psychodiagnostic examination of 46 caregivers and 46 patients with dementia was conducted on the basis of KP "Regional Institution for Psychiatric Care POR" using the Short Mental State Examination Scale (Mini-Mental State Examination, MMSE, 1975) to assess the severity of dementia and the questionnaire PSM-25 (adapted by N.E. Vodopyanova, 2009) to determine the level of psychological stress. Patients caring for patients were divided into 3 groups. In Gr. I was included 8 (17.4%) caregivers with a low level (up to 100 points) of mental stress (MS), in Gr. II - 23 (50%) with an average level of MS (100–154 points), in Gr. III - 24 (32.6%) with a high level of MS (more than 155 points).

Results: an increase in the frequency of psychological stress in caregivers depending on the progression of the degree of dementia in patients: in Gr. I a mild degree of dementia was in $75.0 \pm 0.15\%$ of cases compared with Gr. II - $21.74 \pm 8.6\%$ ($\chi^2 = 7.355$, $p < 0.007$) and Gr. III ($\chi^2 = 15.221$, $p < 0.001$), where no patients were registered. It is stated that the psychological load has a direct correlation with the duration of patient care: in Gr. III for more than 10 years cared for in 66.7 ± 12 , 17% of caregivers in comparison with Gr. I - 12.5 ± 11 , 69% ($\chi^2 = 5.957$, $p < 0.0015$), and in Gr. II - $17.39 \pm 7.9\%$ ($\chi^2 = 9.474$, $p < 0.003$). Negative impact was observed in people who combined care and daily work: in Gr. I there were no working caregivers in comparison with Gr. II - $73.91 \pm 9.16\%$ ($\chi^2 = 9.407$, $p < 0.003$), and with Gr. III - $80.0 \pm 10.33\%$ ($\chi^2 = 13.382$, $p < 0.001$).

Conclusions: the study identified factors that influenced the psycho-emotional state of caregivers: the degree of dementia in the patient, the duration of care and employment of caregivers.

KEY WORDS: dementia, mental stress, caregivers, stress, coronavirus disease.

INTERNAL FACTORS AS PREDICTORS OF BURNOUT SYNDROME IN STUDENTS

Borys I. Palamar, Vitalii M. Rudichenko, Liubov A. Lytvynova, Svitlana V. Vlasenko

BOGOMOLETS NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY, KYIV, UKRAINE

Introduction: Exhaustion is a consequence of physical and psychological load. Students have a negative effect on emotional exhaustion (EB) by an increase in stressors of different natures of origin. EB has a destructive and destructive effect on humans. At the same time, physiological, mental and physical capabilities are reduced, which does not allow students to study normally and build their future. Studying and preventing the impact of risk factors is an important aspect of preventive work.

The purpose of the study.

The aim: To investigate the presence of personal factors in higher education institutions that can adversely affect the development of emotional burnout syndrome (CEV).

Materials and methods: The research was carried out among students of Bogomolets National Medical University and Taras Shevchenko National University of Kyiv using theoretical, empirical and statistical methods.

Results: To study the development and spread of CEV among students, a study of personal characteristics of anxiety, neuroticism and extraversion, which may be predictors in the sevegenesis, was conducted. It was found that 8.49% of students have low levels of personal anxiety (OT), an average OT level of 42.09% and a high level of OT in 49.46%. introverts and deep introverts 12.77%; extroverts and bright extroverts 25.36%. No students with very low levels of neuroticism were found.

Conclusions: The study found a significant prevalence of personal characteristics that have signs of internal negative factors among students. There are individual manifestations and variations in the influence of negative factors.

KEY WORDS: Anxiety, extraversion, introversion, neuroticism

THE USE OF VARIOUS DESENSITIZERS IN THE TREATMENT OF DENTAL HYPERESTHESIA

Svitlana A. Pavlenko, Olena V. Pavlenkova, Alla I. Sidorova, Lilia I. Lyashenko, Volodymyr V. Petrushanko
POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: Hypersensitivity of enamel and dentin from various irritants still remains a pressing problem in dentistry. There is no single reason for the sensitivity of the hard tissues of the tooth, but the literature describes the factors that contribute to its occurrence. The tooth becomes sensitive to stimuli after the enamel is lost or the root surface is damaged. Enamel loss can occur due to occlusal abrasion, cervical abrasion, or chemical erosion.

Dentin sensitivity is associated with the movement of dental liquor through the dentinal tubules. Sometimes, dentin can increase the degree of mineralization, but in most cases requires active intervention from the outside.

The aim: The aim of our study was to conduct a comparative description of the action of different groups of desensitizers used in the clinic of therapeutic dentistry in the treatment of hypersensitivity of the teeth.

Materials and methods: Treatment of hypersensitivity of the hard tissues of the teeth was performed in 45 patients aged 18 to 45 years using desensitizers of different groups. Evaluation of the effectiveness of the drugs was performed 20 minutes and 10 days after use.

Results: In 8 patients (group 1) we used unfilled desensitizers containing HEMA without glutaraldehyde. HEMA is able to bind to dentin collagen, narrowing or closing the lumen of the dentinal tubules. We used AauaPrep F (BISCO, USA) in our research. According to the results obtained in 5 patients, the decrease in sensitivity occurred after the first session. In 3 patients after 5 visits.

5 patients (group 2) used unfilled desensitizers containing HEMA and glutaraldehyde, which causes precipitation (coagulation) of proteins in the dentinal tubules, and HEMA helps it to penetrate deeper (up to 200 µm). We used Cluma Detensitizer (Heraeus Kulzer, Germany) for our study. A positive result was obtained in 5 patients after two visits.

In 6 patients (group 3) used a filled desensitizer containing HEMA with nanofiller (particle size = 7 nm) based on compomer. This desensitizer is not able to penetrate deep into the dentinal tubules and form a tight layer of resin on the surface of the dentin. In our study, we used SealAProtect (Dentsply). Tooth sensitivity in patients in this group decreased immediately after dental treatment, but reappeared after 10 days.

8 patients (group 4) used the 7th generation Butler Protect adhesive system (JO. Butler, USA). In 6 patients the sensitivity disappeared after the 2nd visit, and in 2 patients - after the fourth visit.

In 8 patients (group 5) to reduce the sensitivity of the teeth, we used a synthetic varnish Dentin-Protector (Ivoclar). The use of Dentin-Protector (Ivoclar) varnish reduced the sensitivity of dentin patients at the first visit, but after a month 5 patients regained hypersensitivity.

In 10 patients (group 6) we used the drug «Gluftored» (Vladmyva), which is used for deep fluoridation of enamel and dentin. It consists of a liquid with fluorine and copper ions and a suspension of calcium hydroxide in distilled water. The use of «Gluftored» allowed to reduce the sensitivity of the teeth in the first visit, even after the treatment of teeth under ceramic crowns. One month later, only one patient had hyperesthesia.

Conclusions: Thus, given the large number of desensitizers in the dental market, the doctor must select a desensitizer depending on the clinical situation. In this case, the hypersensitivity of the enamel and dentin in the patient can be minimized and completely cured.

KEY WORDS: desensitizer, hyperesthesia of enamel, hyperesthesia of dentin.

OVERVIEW OF METHODS FOR STUDYING SALIVA IN CHILDREN WITH GINGIVITIS/PERIODONTITIS AND TYPE I DIABETES MELLITUS

Olga V. Sheshukova, Iryna O. Kuz, Alina I. Maksymenko

POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Introduction: Type I diabetes is an autoimmune disease in genetically predisposed individuals, which leads to destruction of pancreatic β -cells with subsequent development of absolute insulin deficiency.

Vascular changes in periodontal tissues in children with diabetes are observed earlier than in other organs. Examination of children with diabetes in 50% of cases revealed periodontal lesions, with lesions more often localized in the area of the molars of the mandible. In the absence of treatment, the symptoms of periodontal disease in childhood diabetes are: bleeding gums, bright red color of the gum margin, granules may explode from pathological gum pockets.

The aim: of the study was to analyze scientific literature about different methods for studying saliva in children with gingivitis/periodontitis and type I diabetes mellitus.

Materials and methods: The analysis included original articles, review articles and scientific reports and expert meetings according to above mentioned question.

Results: The presence of type I diabetes in children is a major risk factor for periodontitis. Due to hypoglycemia metabolism in periodontal tissues is disrupted, which in turn leads to the progression of inflammatory and dystrophic processes in the oral cavity. Pathogenetically important common features for endocrinological diseases and periodontal pathologies are primarily angiopathy, namely at the level of the vessels of the microcirculatory bed; metabolic disorders, changes in lipid peroxidation; autoaggression and secondary immunodeficiency. In addition to the fact that diabetes mellitus increases the risk of periodontal pathologies, this somatic disease complicates the course of periodontal diseases due to microcirculation disorders in the periodontal tissue complex; insufficiency of phagocytic functions and immune protection of oral tissues; reduction of resistance to pathogenic microflora of the oral cavity; accumulation of toxic products released due to disruption of all types of metabolism.

Despite the wide range of possibilities for saliva research, there is very little data available regarding the oral fluid of children with type I diabetes among the available literature.

Conclusions: Adequate knowledge of saliva and its role in the health of the oral cavity is needed by dentists to detect and treat possible abnormalities in a timely manner.

Clinical, microbiological, biochemical and immunological markers of periodontal disease in diabetic patients, such as cytokines, are still poorly understood. From this it follows that the establishment of etiological factors and pathogenetic mechanisms of caries and periodontal diseases in diabetes mellitus is quite important and urgent in order to create new methods of prevention and treatment of these dental diseases.

KEY WORDS: gingivitis, diabetes mellitus, children, cytokines.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ КАРІЕСУ ТИМЧАСОВИХ ЗУБІВ У ДІТЕЙ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ольга В. Шешукова, Валентина П. Труфанова, Тетяна В. Поліщук, Катерина С. Казакова, Софія С. Бауман, Анна С. Мосієнко, Станіслав О. Ставицький
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ПОЛТАВА, УКРАЇНА

EFFECTIVENESS OF TREATMENT OF CARIES OF TEMPORARY TEETH IN CHILDREN OF POLTAVA REGION

Olga V. Sheshukova, Valentina P. Trufanova, Tetyana V. Polishchuk, Kateryna S. Kazakova, Sofia S. Bauman, Anna S. Mosienko, Stanislav O. Stavitsky
POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY, POLTAVA, UKRAINE

Вступ: Карієс зубів і дотепер є серйозною проблемою в системі охорони здоров'я не тільки в Україні, а й в усьому світі. Карієс є поширеним хронічним захворюванням серед дітей і зустрічається в двадцять разів частіше, ніж діабет, в п'ять разів частіше, ніж астма, в чотири рази частіше, ніж ожиріння. Провідні фахівці в області карієсології вважають, що карієс зубів - це захворювання, від якого неможливо позбутися через складну взаємодію культурних, соціальних, поведінкових, харчових і біологічних факторів ризику, що провокують захворювання і сприяють його прогресуванню.

На жаль, батьки з трудом усвідомлюють важливість регулярної санації порожнини рота для збереження здоров'я органів порожнини рота своїх дітей, що в багатьох випадках призводить до незадовільних, а іноді і навіть до тяжких наслідків. При відсутності лікування карієс тимчасових зубів і його ускладнення, в першу чергу періодонтит, часто служать джерелами хронічної інтоксикації організму дитини і впливають на загальний стан здоров'я, викликаючи запалення або підтримуючи його в інших органах і системах організму. Такі захворювання, як ендокардит, ревматоїдний артрит, нефрит, тонзиліт, можуть бути пов'язані з прогресуванням карієсу, що підтверджується відповідними повідомленнями в науковій літературі.

Наслідки, викликані місцевим запаленням в структурах періодонту тимчасового зуба, також дуже серйозні, починаючи від гіпоплазії емалі до загибелі зубного зачатка постійного зуба і формування одонтогенної кістки з наступним ускладненим остеомієлітом кістки щелепи, і як наслідок - затримкою росту щелепи, виникнення ортодонтичних проблем.

Мета: провести детальний аналіз епідеміології карієсу зубів і його ускладнень, а також оцінити ефективність лікування карієсу тимчасових зубів у дітей Полтавської області за останнє десятиріччя на основі даних річних звітів муніципальних стоматологічних установ Полтавської області.

Матеріали та методи: Вивчено дані, що відображають епідеміологію карієсу і його ускладнень в Полтавській області за останні десять років (2010 - 2020 рр.), отримані в результаті аналізу річних звітів про кількісні та якісні показники дитячих стоматологічних муніципальних закладів по всій області.

Результати: Згідно річними звітами районів, кількість випадків лікування тимчасових зубів при ускладненому карієсі істотно не змінилося при порівнянні відповідних даних 2010 і 2020 років.

При проведенні порівняльного аналізу річних звітів за 2010 і 2020 роки за показником частки ускладненого карієсу слід звернути увагу на середнє зростання показника з 33,4% у 2010 році до 39,9% в 2020 році.

Висновки: Аналіз річних звітів за 2010 і 2020 роки по Полтавській області вказує на низьку ефективність лікування карієсу тимчасових зубів у дітей. В результаті лікування карієсу і ускладнень карієсу тимчасових зубів у дітей оцінюються як незадовільні як в профілактичному, так і в терапевтичному плані.

Ключові слова: карієс зубів, діти, ускладнений карієс.

KEY WORDS: dental caries, children, complicated caries.